

Archeologienota
Leuven – Deberiotstraat 8-14
Deel 3: Programma van maatregelen

Inhoud

1	Gemotiveerd advies	3
1.1	Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	3
1.2	Archeologische sites binnen het onderzoeksterrein	4
1.3	De impactbepaling	6
1.4	Bepalingen van maatregelen	6

1 Gemotiveerd advies

Het gemotiveerd advies is gebaseerd op het verslag van resultaten van het vooronderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is.

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Potentieel en waardering kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek

De archeologische verwachting gaf aan dat het onderzoeksterrein een hoog potentieel heeft voor de aanwezigheid van relevante archeologische sites en ensembles (sporen van stedelijke bewoning en activiteit vanaf de volle middeleeuwen), zeker ter hoogte van de oude kloostertuinen. Het bodemarchief ter hoogte van de bestaande bebouwen werd zwaar beschadigd tijdens de aanleg van de huidige kelders, waarbij alle relevante en waardevolle archeologische sites en ensembles vernietigd werden. Enkel onder de huidige kelders bevinden zich mogelijk nog relevante en waardevolle archeologische sites en ensembles.

Verder archeologisch onderzoek kadert echter steeds binnen de krijtlijnen van de te verwachten schade aan en vernietiging van dit mogelijk erfgoed tijdens de geplande bodemingrepen. Een analyse van de gekende verstoringen en de geplande ingrepen wijst aan dat binnen het terrein enkel tijdens de aanleg van de funderingen van de nieuwbouw potentieel erfgoed wordt bedreigd. Men kan verwijzen naar volgende elementen:

- De geplande werken bestaan uit de renovatie van bestaande gebouwen, de sloop van bestaande kelders en de realisatie van een nieuwbouw.
- Enkel binnen de niet-onderkelderde zone waar de fundering voor de nieuwbouw wordt aangelegd, wordt potentieel archeologisch erfgoed bedreigd. Deze zone is ongeveer 95 m² groot.
- Deze zone valt uiteen in twee deelzones: in een eerste deelzone (oost, 50 m²) bestaat de fundering uit twee funderingsbalken (1.85 m diep, 0.5 m breed). De impact van de aanleg van deze balken beperkt zicht tot het uitgraven van twee smalle funderingsleuven.
- In een tweede zone (west, 45 m²) wordt de nieuwbouw gefundeerd op een funderingsplaat. Deze wordt aangelegd op een diepte van 55 cm -mv. Bij de aanleg van de funderingsplaat wordt de bodem tot een diepte van 55 cm -mv afgegraven.
- De zone waar deze fundering wordt aangelegd bevindt zich in de oude kloostertuinen. Dergelijke contexten hebben een verhoogde verwachting voor bijzondere archeologische ensembles, zoals inhumaties. Deze locatie werd in het verleden reeds verstoord tijdens kleinschalige bouwingrepen en de heraanleg van de kloostertuin.
- De huidige kelders worden gesloopt tot op het niveau van de vloerplaat (1.85 m -mv). De kelders zelf – allen gebouwd na de 19^e eeuw, ook deze van de neoclassicistische gebouwen – hebben een erg lage archeologische waarde.

Enkel ter hoogte van de funderingen van de nieuwbouw wordt potentieel waardevol archeologisch erfgoed bedreigd. De ingrepen in deze zone zijn echter bijzonder beperkt. Tijdens de aanleg van twee funderingsbalken wordt een smalle (50 cm breed) sleuf gegraven tot 1.85 m -mv. Daarnaast wordt een funderingsplaat tot een diepte van 55 cm -mv aangelegd. Het potentieel op relevante kenniswinst bij verder onderzoek naar deze zone wordt erg laag ingeschat. Men kan verwijzen naar volgende elementen:

- De oppervlakte van de zone: 45 m² plaatfundering en twee smalle korte funderingssleuven voor een balkfundering.
- De diepte van de ingreep: 55 cm -mv voor de plaatfundering, tot op het niveau van post-19^e-eeuwse kelders ter hoogte van de funderingsbalken.
- De beperkte omvang van de ingrepen beperkt de complexwaarde van de onderzoeksresultaten sterk.
- De plaatfundering wordt aangelegd in de kloostertuinen. Dergelijke contexten hebben een verhoogde verwachting voor bijzondere archeologische ensembles, zoals inhumaties. Deze locatie werd in het verleden reeds verstoord tijdens kleinschalige bouwingrepen en de heraanleg van de kloostertuin. Het ligt niet binnen de verwachting dat zich binnen deze zone nog intacte en relevante archeologische ensembles bevinden. Daarenboven is de bodemingreep in deze zone erg beperkt.

Bovenstaand overzicht geeft aan dat het potentieel op (waardevolle) kenniswinst bij verder archeologisch (voor-) onderzoek ontbreekt. De investeringen die gepaard gaan met verder archeologisch onderzoek staan geenszins in verhouding tot de beperkte resultaten die dergelijk onderzoek naar verwachting zal opleveren.

Volledigheid van het vooronderzoek

De resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek binnen deze archeologienota bleken voldoende om het ontbreken van potentieel op kennisvermeerderingen bij verder archeologisch onderzoek te staven. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. De archeologienota is dan ook - conform de Code van Goede Praktijk – volledig.

1.2 Archeologische sites binnen het onderzoeksterrein

De aanwezigheid van een archeologische site

De aanwezigheid van een concrete archeologische site kon aan de hand van het bureauonderzoek niet bevestigd, noch ontkend worden. Aan de hand van de gegevens uit het bureauonderzoek werd echter wel een concrete verwachting voor de aanwezigheid van dergelijke sites opgemaakt. Er werd bij de opmaak van deze verwachting verwezen naar volgende elementen:

- Het terrein ligt net binnen de eerste stadsomwalling van Leuven. De ligging van het terrein brengt een bijzonder hoge algemene verwachting op bewoningssporen vanaf de volle middeleeuwen met zich mee. De aanwijzingen voor relevante archeologische vindplaatsen ouder dan de volle middeleeuwen zijn opvallend minder talrijk.

- Tot in de vroege 15^e eeuw kende de omgeving echter een militair karakter – gelegen binnen de bufferzone achter de omwalling - en was het vermoedelijk niet bebouwd.
- De oudste cartografische bronnen tonen aan dat het onderzoeksterrein in de 16^e eeuw bebouwd was met lintbebouwing langs de Deberiotstraat. Hoe deze bebouwing precies ingericht was, kan niet achterhaald worden.
- Aan het eind van de 16^e – begin van de 17^e eeuw wordt het bouwblok een belangrijk religieus en educatief centrum in Leuven. Het Pauscollege wordt opgericht. In de vroege 17^e eeuw wordt op de hoek van de Deberiotstraat en de Naamsestraat de Sint-Michielskerk opgericht.
- In de tweede helft van de 17^e eeuw verwerven de Zusters van Maria een eerste gebouw aan de oostelijke zijde van het onderzoeksterrein. Pas vanaf de 18^e-19^e eeuw verschijnen de eerste concrete gegevens over de inrichting van het klooster. Op de Ferrariskaart en enkele kadasterkaarten uit de 19^e eeuw valt het dynamische karakter van de bebouwing op, waarbij het terrein op verschillende momenten ingrijpend heringericht en uitgebreid wordt. Over de inrichting en het gebruik van de kloostertuin zijn vrijwel geen gegevens beschikbaar. Aan het einde van de 19^e tot het begin van de 20^e eeuw wordt het klooster volledig herbouwd. Tijdens deze bouwwerkzaamheden worden vermoedelijk alle sporen van voorgaande bebouwing op het terrein vernietigd. Aan de zuidelijke zijde van het onderzoeksterrein wordt een kapel in neogotische stijl opgericht. In 1970 worden het klooster en de kloostertuinen opnieuw verbouwd. De laatste 40 jaar werden vooral in de kloostertuinen kleine bouwingrepen uitgevoerd.
- Een deel van het onderzoeksterrein omvat de oude kloostertuinen. De verwachting op relevante archeologische contexten – zoals bijvoorbeeld – inhumaties binnen kloostertuinen is meer dan gemiddeld.
- Uit kadasterplannen blijkt dat de zuidoostelijke zijde van de kloostertuinen in het verleden reeds verstoord werden tijdens kleinschalige bouwingrepen en de heraanleg van de kloostertuinen.

De resultaten van het vooronderzoek wijzen op een hoog algemeen potentieel voor de aanwezigheid van bewoningssporen en andere sporen van menselijke activiteit (ambachtelijke activiteit, economische activiteit, verdedigingswerken,...). Uit de historische bronnen blijkt dat het onderzoeksterrein zeker vanaf de eerste helft van de 15^e eeuw vrijwel continue bewoond en bebouwd was. Vanaf de 17^e eeuw wordt in de reeds bestaande bebouwing omgevormd tot het Sancta Mariaklooster. Aan het einde van de 19^e eeuw beslaat dit klooster meerdere gebouwen in de Deberiotstraat. Daarna wordt het klooster tijdens twee renovatiecampagnes volledig herbouwd. Restanten van de toenmalige en oudere bebouwing op het terrein werden vernietigd bij de aanleg van de nog bestaande kelders. Enkel in de kloostertuinen bevinden zich mogelijk nog restanten van oudere bouwfases en sporen van ouder terreingebruik in het bodemarchief. Kloostertuinen hebben daarenboven een meer dan gemiddelde archeologische verwachting voor bijzondere, kwetsbare archeologische ensembles, zoals inhumaties. De zuidoostelijke hoek van de kloostertuinen werd echter reeds verstoord tijdens kleinschalige bouwingrepen en de heraanleg van de kloostertuinen.

De waardering van de archeologische site

Ondanks het (erg beperkte) potentieel op de aanwezigheid van sporen van stedelijke bewoning en activiteiten vanaf de volle middeleeuwen, wordt de waarde van deze mogelijke archeologische waarden binnen het onderzoeksterrein laag ingeschat. In deze moet men in de eerste plaats verwijzen naar het beperkte potentieel op kenniswinst over deze sites (en kennis over het regionale archeologisch bestand) bij verder archeologisch onderzoek. De motivatie voor dit beperkte potentieel op kenniswinst wordt hierboven gemotiveerd.

1.3 De impactbepaling

Bovenstaand overzicht¹ analyseert de impact van de gekende verstoringen en de geplande bodemingrepen op het potentieel op kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek. Dit overzicht geeft aan dat het potentieel op (waardevolle) kenniswinst bij verder archeologisch (voor-) onderzoek binnen de krijtlijnen van de geplande ingrepen ontbreekt. De investeringen die gepaard gaan met verder archeologisch onderzoek staan geenszins in verhouding tot de beperkte resultaten die dergelijk onderzoek naar verwachting zal opleveren.

1.4 Bepalingen van maatregelen

Binnen het verslag van resultaten en bovenstaand gemotiveerd advies werd aangetoond dat het potentieel op waardevolle kenniswinst ontbreekt bij de uitvoer van verder archeologisch (voor-) onderzoek. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. Verdere maatregelen inzake archeologisch onderzoek worden dan ook - conform de Code van Goede Praktijk – niet voorgesteld.

Dit advies ontslaat de opdrachtgever, noch de aannemer van de geplande werken, niet van zijn verplichting om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht.

¹ Zie 1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.